

PERCEPȚIA ADOLESCENȚILOR ASUPRA RISCURILOR SEXTING-ULUI. DATE DIN PROIECTUL *PRIETENI 2.0**

ANCA VELICU**
BIANCA BALEA***,
MONICA BARBOVSCHI****

ABSTRACT

ADOLESCENTS' PERCEPTIONS ABOUT THE RISKS OF SEXTING. DATA FROM THE FRIENDS 2.0 PROJECT

Sexting, which is sending explicit sexual messages (text, video or photo) became, with the spread of the smartphone, a frequent practice, and not only among adults, but also among children (individuals, less than 18 years of age). While understanding the sexting as, on one hand, a communication practice within the couple and, on the other, as an online risk (by the fact that it's a practice diverted from the private space into the public space), the current study sets upon analyzing the diverted consensual sexting, among children and teenagers in Romania. The research questions are: **1.** How widespread is this situation among children and teenagers in Romania, **2.** What is the perception young people have on this situation (e.g., which are the consequences of it, in their opinion? Who is to blame?), **3.** What's the role of friends in such a situation? In order to answer these, the study based on the data collected through Friends2.0 project, within which a survey was conducted, in Bucharest and Cluj; 1,600 young people, aged 10 to 18, answered.

Keywords: sexting, internet risks, personal data misuse, children and adolescents.

*Acest articol este rezultatul proiectului finanțat prin grantul de cercetare UEFISCDI – PN-II-RU-TE-2014-4-1726 – cod 168 din 01/10/2015, prin programul PN-II – Resurse Umane al Guvernului României, sub-programul Proiecte pentru stimularea formării de tinere echipe de cercetare independente. Proiectul a fost derulat în cadrul Institutului de Sociologie.

** Researcher, the Institute of Sociology of the Romanian Academy, Bucharest; e-mail: anca.velicu@gmail.com.

*** Associated researcher, The Institute of Romanian Academy, Bucharest.

**** Associated researcher, The Institute of Romanian Academy, Bucharest.

„**Revista română de sociologie**”, serie nouă, anul XXIX, nr. 1–2, p. 37–57, București, 2018

Creative Commons License
Attribution-NoDerivs CC BY-ND

1. INTRODUCERE

Răspândirea rețelelor *online* de socializare a dus la o creștere a agresivității relaționale *online* (Boyd & Ellison, 2007). Astfel, întâlnim din ce în ce mai multe situații în care poza unei persoane este distribuită pe internet sau o persoană este etichetată într-o poză distribuită *online* fără să fie consultată în prealabil (sau chiar împotriva voinței ei), sau situații în care este preluată neautorizat identitatea *online* a altcuiva (prin spargerea unui cont *online* sau prin crearea unui cont fals) sau unei persoane îi este stricată reputația și este umilită public (prin calomniere sau distribuirea în spațiul public, fără permisiune, a unei poze intime ce a fost trimisă pentru uz privat). Toate acestea sunt forme de agresivitate pe care dezvoltarea rețelelor *online* de socializare le-a favorizat sau chiar le-a făcut posibile (Weinstein & Selman, 2014). Elementul unificator al acestor situații este faptul că toate presupun folosirea *online* fără consimțământ a informațiilor sau a datelor personale ale unei alte persoane. Pornind de la această trăsătură comună, astfel de situații au fost grupate sub denumirea de abuz de informații personale (AIP; în engleză, *personal data misuse*). Relativ de curând, odată cu multiplicarea lor în spațiul *online*, aceste situații au început să fie studiate (Barbovschi & Velicu, 2014; Smahel & Wright, 2014; Haddon & Vincent, 2014).

Deși toate aceste situații de abuz de informații personale au fost considerate din start ca fiind *de risc*, apare întrebarea legată de impactul lor real asupra prezumatei victime. Avem de-a face, de fiecare dată, cu un impact negativ al acestor situații asupra celor cărora informațiile personale le-au fost folosite fără sau împotriva voinței lor? Sau, în noua cultură digitală a tinerilor, aceste comportamente s-au naturalizat, fiind incluse ca forme de interacțiune acceptabile sau chiar dorite (pentru creșterea popularității, de exemplu)? Mai mult, cum se manifestă acest impact asupra tinerilor? Sunt efectele aceleași, în ceea ce privește impactul asupra tuturor tinerilor, sau variază? Dacă variază, care sunt dimensiunile ce pot explica variațiile?

Pentru a răspunde la aceste întrebări, prezentul studiu își propune să analizeze atitudinea tinerilor față de o situație specifică de abuz de informații personale, și anume, cea de distribuire publică a fotografiilor intime ale unei persoane, fotografii care au fost trimise pentru folosirea în mod privat. În literatura de specialitate această practică apare uneori sub numele de „pornografie în scopul răzbunării” (*revenge porn*, Halde & Jaishankar, 2013) sau *revenge sexting*. De altfel, întâlnim două discursuri antagonice atunci când este abordat fenomenul: discursul normativ – conform căruia *sexting*-ul este un comportament intrinsec rău și condamnat – și discursul *normalizant*, care concepe *sexting*-ul ca fiind o practică normală în dezvoltarea intimității sexuale a adolescenților, în era digitală (Doring, 2014). Pentru a nu stigmatiza din start o practică (i.e. *sexting*-ul) ce poate să își aibă locul în comunicarea romantică a unui cuplu (Lenhart, 2009), în cele ce urmează ne vom raporta la situația de risc pe care o studiem ca reprezentând o situație de *sexting* consensual deturnat.

Vom folosi pentru analiză datele cantitative colectate în anii 2016–2017, în cadrul proiectului *Prieteni 2.0. Calitatea „prieteniei” în epoca rețelelor de socializare online. Uzul și abuzul informațiilor cu caracter personal de către adolescenții din România*. În cadrul anchetei pe bază de chestionar, adolescenților (10–18 ani) le-a fost prezentată o situație ipotetică – în care o poză nud trimisă în cadrul unei relații romantice de către o fată pentru uzul privat al partenerului este făcută publică de către acesta în urma despărțirii – și au fost puși să își imagineze/să evalueze urmările situației, pe de o parte, din perspectiva victimei (unde am urmărit impactul general, impactul emoțional și capacitatea de reziliență) și, pe de altă parte, din perspectiva martorului-prieten, atât al fetei, cât și al băiatului. De asemenea, pentru a măsura gradul de răspândire a unei astfel de situații în rândul adolescenților, aceștia au fost întrebați dacă au fost implicați în astfel de situații, în calitate de victimă, agresor sau prieten.

Pentru a construi cadrul analitic de înțelegere a datelor, în continuare vom discuta câteva dintre cele mai semnificative studii despre practicile de *sexting* în perioada adolescenței, pe care le vom intersecta cu studiile existente despre abuzul de date personale *online*. Drept cadru teoretic general ne situăm în modelul riscurilor și oportunităților pe care internetul îl oferă utilizatorilor copii (Livingstone *et al.*, 2012).

La nivel practic, miza acestui studiu privește implicarea școlii, ca instituție educativă, în campaniile de conștientizare a *cyberbullying*-ului și, în special, a situațiilor de *sexting* consensual deturnat. Așa cum arată deja unele studii (Döring, 2014), astfel de campanii pot să-și rateze ținta dacă nu înțeleg semnificația *sexting*-ului în rândul adolescenților, abordând greșit fenomenul.

2. *SEXTING*-UL ÎNTRE PRACTICĂ DE COMUNICARE ȘI SITUAȚIE DE RISC

Format din alăturarea cuvintelor *sex* și *texting* (ultimul reprezentând substantivizarea verbului care în engleză exprimă trimiterea de mesaje SMS), *sexting*-ul¹ s-a impus atât în limbajul academic, cât și în vorbirea curentă, pentru a desemna schimbul mediat electronic de mesaje de natură sexuală între două persoane. Sub denumirea de *sexting* putem regăsi o multitudine de experiențe, unele voluntare, altele involuntare, unele serioase, altele făcute în glumă, unele semnificative, altele nesemnificative, unele plăcute, altele mai puțin plăcute, unele legale, altele ilegale (Livingstone *et al.*, 2012).

Studiile *EU Kids Online* (Livingstone *et al.*, 2011) și, ulterior, *Net Children Go Mobile* (Mascheroni & Olafsson, 2014) concep *sexting*-ul în sens foarte larg, considerându-l un schimb de mesaje sau imagini sexuale transmise prin intermediul

¹ Dat fiind că termenul s-a impus ca atare în spațiul public românesc, îl vom păstra ca atare pe parcursul lucrării, dar, deoarece nu a fost încă adoptat în DEX, vom folosi cratima pentru declinarea lui.

internetului, incluzând aici, în mod indistinct, pe de o parte, imaginile sau video-urile proprii și cele preluate din mediul *online* și, pe de altă parte, trimiterea acestor mesaje către un destinatar specific sau postarea lor publică pe internet (Livingstone *et al.*, 2011, Mascheroni & Olafsson, 2014, Velicu *et al.*, 2014).

Plecând de la studiul lui Lenhart (2009), Lippman și Campbell (2014, p. 372) consideră că ceea ce definește *sexting*-ul este transmiterea mesajelor prin intermediul telefonului mobil și, mai mult, că generalizarea acestui tip de dispozitive și a *smartphone*-urilor a dus la amplificarea fenomenului. Prin urmare, ambele studii folosesc o definiție restrânsă a *sexting*-ului, prin limitarea tipurilor de conținuturi care pot face obiectul *sexting*-ului și prin limitarea dispozitivelor folosite, după cum urmează: „o imagine sau un video care implică nuditatea unei persoane cunoscute expeditorului și/sau destinatarului, imagine sau video trimise prin intermediul unui telefon mobil”. Döring (2014) merge mai departe și limitează înțelesul *sexting*-ului la conținuturi multimedia produse doar de către participanți, fără să implice și preluarea din mediul *online* a unor imagini pornografice și transmiterea lor mai departe.

În forma sa consensuală, când cei implicați participă în mod voluntar și conștient (*i.e.* când nu este deturnat sau deviant), *sexting*-ul poate fi văzut ca *monedă relațională* atunci când este parte a vieții sexuale – apărând fie ca preludiu al unei activități sexuale, fie ca parte componentă a unei relații sexuale – sau, în perioada adolescenței, ca o explorare a intimității și experimentare a identității sexuale (Lenhart, 2009).

În ciuda acestor oportunități pe care *sexting*-ul le poate oferi adolescenților în construcția unei identități sexuale, în jurul acestui fenomen predomină un discurs panicard, el fiind considerat un fenomen de risc. Astfel, o metaanaliză realizată pe 50 de studii (din 2009–2013), care tratează fenomenul *sexting*-ului la adolescenți, a găsit că cea mai mare parte a studiilor (79%) îl încadrează astfel deoarece presupune o obiectualizare a corpului, comportament care poate duce la violență, la fenomenul de *bullying* (Döring, 2014).

2.1. SEXTING: CÂTEVA STATISTICI

Statisticile cu privire la răspândirea practicilor de *sexting* variază mult, în funcție de definiția folosită, de aria culturală, de populația vizată sau de momentul efectuării studiului. Astfel, rezultatele studiului EU Kids Online arată că în 2010, la nivelul Europei (25 de țări), 3% dintre copii au trimis sau au postat mesaje de natură sexuală pe internet și 15% au văzut sau au primit astfel de mesaje (Livingstone *et al.*, 2011). Același studiu prezintă copiii din România într-o proporție mai mare decât media europeană ca fiind destinatari sau martori ai acestor mesaje (22% față de 15%), dar la același procent în ceea ce privește comportamentul activ de trimitere sau postare (3%) (Livingstone *et al.*, 2011). La nivel european, un sfert dintre cei care au primit sau au văzut astfel de mesaje au

fost deranjați de ele (reprezentând 4% din totalul copiilor intervievați), în timp ce în România, procentul celor care declară că au fost deranjați crește la 38% (Livingstone *et al.*, 2011). La 3 ani distanță, studiul *Net Children Go Mobile* arată că, la nivelul celor șapte țări europene participante la anchetă, 5% dintre copii (11–16 ani) au primit astfel de mesaje și au fost deranjați de ele, 6% au primit, dar nu au fost deranjați, iar 89% nu au primit deloc (Mascheroni & Olafsson, 2014). La nivelul României, 14% dintre cei intervievați au primit astfel de mesaje și au fost deranjați de ele și 7% au primit fără însă ca acest lucru să îi deranjeze (Velicu *et al.*, 2014). Intervievând un eșantion reprezentativ național al populației de 12–17 ani din SUA, raportul Pew Research Center ajunge la date relativ asemănătoare cu cele europene, folosind însă o definiție mult restrânsă a *sexting*-ului. Astfel, 4% dintre adolescenții care dețin un telefon mobil au trimis *poze nud sau seminud suggestive sexual* și 15% dintre aceiași adolescenți declară că au primit astfel de poze (Lenhart, 2009).

2.2. SEXTING: ABORDARE SOCIOLOGICĂ

Cele mai multe studii (de exemplu, Lenhart, 2009; Livingstone *et al.*, 2011) arată că frecvența cu care adolescenții se implică în situații de *sexting*, în calitate de expeditor sau destinatar, depinde în cea mai mare măsură de vârstă, și nu de genul lor, în timp ce statusul socio-demografic joacă un rol marginal. Astfel, Lenhart (2009) arată că adolescenții mai în vârstă declară că au trimis și au primit astfel de imagini în proporție dublă față de media întregului eșantion, rezultate asemănătoare fiind întâlnire și în spațiul european (vezi: Livingstone *et al.*, 2011). Mai mult, există studii care sugerează că și semnificația *sexting*-ului variază odată cu vârsta. În acest sens, Lippman și Campbell (2014), referindu-se la cultura tinerilor americani, arată că, pentru cei mai tineri, *sexting*-ul se limitează la mesaje sexuale aluzive, în timp ce la vârste mai mari *sexting*-ul constă în trimiterea fotografiilor nud. Deși practicat în aceeași măsură de fete și băieți (Leinhart, 2009), *sexting*-ul este evaluat diferit în funcție de gen, fiind văzut mai problematic și mai blamabil în rândul fetelor. În plus, asupra fetelor se exercită presiuni relaționale contradictorii: pe de o parte, de a se angaja în aceste practici – altfel fiind catalogate drept pudibonde – și, pe de altă parte, de a le evita, pentru a nu fi considerate *curve* (Lippman & Campbell, 2014). Același dublu standard de evaluare a comportamentelor din sfera sexuală este menționat și de alți autori (Ringrose *et al.*, 2012), Mascheroni și colegile (2015), bazându-se pe datele proiectului *Net Children Go Mobile*, vorbind despre dublul standard de evaluare a postărilor publice a *selfie*-urilor seminud. Aceeași atitudine reiese și din datele calitative ale proiectului *EU Kids Online III* (Smahel & Wright, 2014), unde unii dintre copiii de 9–16 ani participanți la studiu denunță dubla măsură cu care este evaluat un astfel de comportament de către societate, sancționat în rândul fetelor și prețuit în rândul băieților. O variație interesantă este menționată de Lenhart (2009), care arată că un grad ridicat de

autonomie, măsurat prin faptul de a își plăti parțial sau total abonamentul telefonului, îi face pe tineri mai predispuși la a trimite imagini sexuale: 17% dintre cei care își plătesc abonamentul trimit imagini, față de doar 3% dintre cei care nu au nicio contribuție la plata abonamentului.

2.3. SEXTING: PROBLEME ȘI PROVOCĂRI

Dacă considerăm, în prelungirea definiției propuse de Lenhart (2009), că *sexting*-ul este în esență un tip de flirt mediat electronic, situațiile problematice pe care le poate produce acesta sunt, pe de o parte, la nivel general – indiferent dacă sunt implicați sau nu copiii în astfel de practici – și, pe de altă parte, în situația specifică în care sunt implicați copiii, ca expeditori ai unor mesaje către adulți sau ca expeditori și destinatari (Livingstone & Gorzig, 2012). Astfel, în prima categorie, dacă este consimțit, problematic nu este *sexting*-ul *per se*, ci situațiile deviante în care se poate ajunge și care devin forme de hărțuire sau agresivitate sexuală, cum ar fi, de exemplu, dacă mesajele ajung la alți destinatari decât cei vizați inițial sau dacă mesajele sunt editate cu scopul de a face rău expeditorului (Barak, 2005; Ybarra *et al.*, 2006). Tot la modul general, *sexting*-ul poate fi problematic pentru că poate fi văzut ca o formă de obiectualizare a corpului feminin și a transformării lui în marfă (Ringrose, 2009). Când copiii sunt implicați, *sexting*-ul devine problematic prin faptul că reprezintă o sexualizare a copilăriei (Greenfield, 2004) sau, atunci când este solicitat de către un adult, devine *grooming*, formă de abuz sexual (Davidson & Gottschalk, 2010).

Nu toți autorii consideră că *sexting*-ul în copilărie și adolescență este automat problematic. Din perspectiva noilor teorii ale copilăriei (Prout, 2008), în care apare dezideratul de a recunoaște copilului capacitatea de a lua decizii și a acționa, precum și dreptul la o viață romantică și chiar sexuală (într-o extindere la adolescență a conceptului de *drepturi sexuale*, Petchesky, 2000), unii autori argumentează că la această vârstă *sexting*-ul poate reprezenta o formă de explorare, experimentare, construcție și descoperire a unei sexualități emergente (Buckingham & Bragg, 2004, Brown *et al.*, 2005, Ringrose *et al.*, 2012). Astfel, studiile lui Hasinoff (2013), Albury și Crawford (2012), plasând *sexting*-ul în etica asumării și a dreptului la viață romantică al adolescenților, îl extrag parțial din stricta responsabilitate protecționistă a adulților, arătând care sunt provocările legale și etice ale unei viziuni parțiale și, strict din perspectiva adulților, asupra unui subiect în care tinerii au un cuvânt de spus.

Așa cum am văzut, provocările pot fi multiple, dar unii autori preferă să simplifice lucrurile și să considere că, deși greu de trasat, linia de demarcație dintre problematic și neproblematic în cazul *sexting*-ului între adolescenți este cea dintre implicarea de bună voie – în scopul obținerii unor beneficii relaționale sau romantice –, opusă celei forțate sau făcute la presiunea altora (Döring (2014), propunând termenul de *sexortion* pentru această situație – vezi și Lippman & Campbell, 2014) sau o consideră o implicare în necunoaștință de cauză (Ringrose

et al., 2012, Livingstone & Gorzig, 2012). Astfel, *sexting*-ul poate fi un exemplu emblematic al situațiilor de pe internet, în care riscurile și oportunitățile sunt în mod egal prezente, dând acele *oportunități riscante* (Livingstone, 2008), urmările negative fiind de găsit doar în anumite cazuri (Ringrose *et al.*, 2012).

La nivel legal, *sexting*-ul în perioada copilăriei este considerat de multe legislații ca *deținere de pornografie infantilă*, fiind sancționat chiar și în cazul în care destinatarul sau deținătorul este minor (Salter, Crofts & Lee, 2013). Mai mult, indiferent dacă copiii sunt sau nu implicați în *sexting*, atunci când în urma lui respectivul conținut este trimis către o terță parte sau postat public pe internet, o altă problemă legală intervine, și anume, folosirea abuzivă a informațiilor personale ale altcuiva (Svantesson, 2011).

2.4. SEXTING-UL CONSENSUAL DETURNAT – FORMĂ DE ABUZ DE INFORMAȚII PERSONALE

Acest proces de comunicare romantică și erotică (*sexting*-ul), ce apare atât între adulți, cât și între adolescenți, presupune, pe de o parte, o încredere între parteneri și, pe de altă parte, un mediu *online* privat și sigur, care să protejeze comunicarea dintre cei doi. În contextul răspândirii rețelelor de socializare *online*, în ultimii ani, au crescut semnificativ riscurile abuzului de informații personale (AIP) între adolescenți (de ex: spargerea conturilor/paginilor personale, falsificarea unor mesaje, postarea publică sau retrimiteră către alte persoane de poze nud sau seminud), periclitanđ atât siguranța comunicării *online* (abordarea tehnică), cât și încrederea, ca element central al vieții sociale (Barbovschi & Velicu, 2015; Smahel & Wright, 2014; Haddon & Vincent, 2014, Lewis & Weigert, 1985). În acest context, unele studii au analizat modul în care adolescenții fac față provocărilor (problematicele *coping*-ului) ce țin de siguranța comunicării lor *online* și a impactului pe care situațiile de AIP îl au asupra lor (Walrave *et al.*, 2016).

Sexting-ul consensual deturnat dintre adolescenți, situație particulară de AIP, a suscitat atenția cercetătorilor și oamenilor care se ocupă de politici publice în sfera educațională prin urmările negative de natură socială și psihologică pe care le produce asupra victimei (Beyth-Marom *et al.* 1993; Boyer 2006; Gullone & Moore 2000). Nu în ultimul rând, la nivel societal, studierea percepției asupra acestei situații dă seama de stereotipurile de gen și de perpetuarea standardului dublu în evaluarea unui comportament (Mascheroni *et al.*, 2015).

3. METODOLOGIE

Considerând cadrul teoretic formulat mai sus, studiul de față își propune să răspundă la următoarele întrebări de cercetare:

1. Cât de răspândită este această situație de *sexting* consensual deturnat printre copiii și adolescenții din România ?

2. Cum se raportează copiii și adolescenții la această situație?
 - a. Cum o privesc din punct de vedere moral?
 - b. Care consideră ei că sunt consecințele acestei situații pentru victimă sau, altfel spus, cât de dăunătoare sau traumatizantă este situația pentru cel sau cea căruia i-au fost folosite datele personale?
3. Care consideră tinerii că este rolul prietenului – atât pentru victimă, cât și pentru agresor – într-o astfel de situație?

3.1. COLECTAREA DATELOR ȘI EȘANTIONUL STUDIAT

Populația investigată în cadrul proiectului *Prieteni 2.0* a fost reprezentată de copiii din două zone urbane importante din România, București și Cluj-Napoca, cu vârsta cuprinsă între 10 și 19 ani (elevi de gimnaziu și de liceu). Culegerea datelor s-a realizat în perioada 2016–2017.

Datele pe care se bazează prezentul studiu au fost culese în cadrul cercetării cantitative, care s-a desfășurat pe un eșantion reprezentativ pentru cele două zone urbane. În total au participat 1 600 de copii. Unitățile de învățământ au fost selectate din listele primite de la inspectoratele școlare ale celor două orașe, folosind un pas statistic calculat în funcție de numărul total de școli (separat pe gimnaziu și liceu), raportat la numărul de chestionare care urmau să fie completate. Selecția copiilor s-a făcut în funcție de vârstă și de sex, astfel încât, la final, să existe cifre comparabile în funcție de gen și de vârstă. Chestionarele au fost autocompletate pe hârtie sau *online*, în laboratoarele de informatică ale școlilor/liceelor selecționate, pe calculator, folosind platforma Google Forms. În total 1 153 de copii, ce au răspuns la întrebările legate de situația ipotetică, din care 47,5% au fost fete și 52,5% băieți, 37,3% elevi de gimnaziu și 62,7% elevi la liceu, cu o medie de vârstă de 14,9 ani (*Std. Dev.* = 2.11).

Etica cercetării: participarea tinerilor la studiu s-a făcut pe bază voluntară, copiii fiind liberi în orice moment să se retragă din studiu. În fazele calitative, care nu sunt folosite pentru prezentul studiu, deoarece presupuneau înregistrarea audio și/sau video, participanții au fost informați verbal și în scris despre proiect, despre ce presupune participarea la proiect, și au semnat un acord de participare; pentru anchetă nu s-a considerat necesar acest acord scris, exprimarea acordului fiind implicită, prin completarea chestionarului, de asemenea, în urma unei informări verbale și scrise. Pentru accesul cercetătorilor în școli a fost obținut atât acordul Inspectoratului Școlar al Municipiului București și al Inspectoratului Județean Cluj, cât și acordul directorilor de școli și licee.

3.2. OPERAȚIONALIZARE CONCEPTELOR ȘI MĂSURAREA DATELOR

Un set de întrebări din chestionar s-a referit la situații de abuz al informațiilor personale. Adolescenții au răspuns la diferite întrebări legate de opt situații problematice (cel mai frecvent menționate în interviurile anterioare), printre care una făcea referire directă la sexting-ul consensual deturnat, respectiv: *Postarea publică sau retrimiteră către alte persoane a unor poze nud sau semi-nud care au fost inițial trimise unei persoane în mod privat* (vezi Anexa nr. 1, în care sunt prezentate cele 8 situații de AIP măsurate în chestionar). Setul de întrebări a măsurat gradul de acceptabilitate al situațiilor respective, impactul lor și expunerea tinerilor la acestea.

Pentru prezentul studiu, dimensiunile măsurate au fost:

Frecvența sexting-ului consensual deturnat. Este o variabilă măsurată prin trei întrebări de tipul „Da” sau „Nu”, cei trei itemi fiind: „Am făcut și eu aceasta cuiva”, „Mi s-a întâmplat mie personal”, „S-a întâmplat unui prieten apropiat”.

Acceptabilitatea sexting-ului consensual deturnat. Această variabilă este una categorială (patru categorii de răspuns; 1 = Este o problemă foarte gravă; 4 = Este OK) și măsoară modul în care adolescenții se raportează la situația de sexting consensual deturnat enunțată mai sus.

Impactul general al sexting-ului consensual deturnat. Este o variabilă categorială (4 categorii de răspuns; 1 = M-ar deranja foarte mult și 4 = Nu m-ar deranja deloc), care măsoară posibilul impact al sexting-ului consensual deturnat asupra victimei.

Pentru a aprofunda raportarea tinerilor la topicul de interes al studiului de față, un alt set de întrebări s-a referit specific la situația de deturnare a sexting-ului consensual într-un scenariu ipotetic, descris în felul următor: „O fată trimite poze nud prietenului ei, iar când se despart el trimite pozele mai departe prietenilor lui. Aceștia publică pozele pe internet și le vede toată școala”.

Plecând de la acest scenariu, au fost măsurate următoarele variabile:

Atitudinea morală: adolescenții au avut de ales (răspuns multiplu), dintr-o listă de 3 itemi, vinovatul pentru situația ipotetică formulată mai sus, respectiv: **1.** Ea, pentru că nu trebuia să trimită poze cu ea nud. **2.** El, pentru că a dat pozele mai departe. **3.** Prietenii lui, pentru că au publicat pozele pe rețele de socializare.

Reziliența: este o variabilă categorială (4 categorii de răspuns; 1 = „aș trece repede peste situație, nu m-ar afecta prea mult”; 4 = „m-ar afecta foarte mult”), care măsoară impactul general sub aspectul capacității de reziliență prin întrebarea: *Dacă ai fi în situația fetei, ce ai face?*

Impactul emoțional asupra victimei. Este o variabilă care vizează emoțiile resimțite de respondent dacă s-ar afla în situația victimei. Adolescenții au avut de

ales (răspuns multiplu) dintr-o listă de emoții, și anume: indiferență, rușine, tristețe, furie, sentimentul de trădare/înșelare, și cel de mândrie.

Impactul relațional. Această variabilă măsoară impactul pe care o astfel de situație l-ar avea asupra relațiilor sociale. Adolescenții au avut de ales (răspuns multiplu) care relații consideră ei că ar fi afectate în urma unei astfel de situații. Variantele de răspuns au fost: „familia”, „prieteni apropiați”, „clasa/școala”, „comunitatea/vecinii” și „oamenii din oraș”.

Rolul prietenului și suportul emoțional al acestuia. Pentru măsurarea acestei variabile adolescenții s-au pus în locul prietenului pentru ambii actori implicați: prietenul/prietena fetei („Dacă ai fi prietenul fetei”) și prietenul/prietena băiatului („Dacă ai fi prietenul băiatului”). Astfel, s-a măsurat care ar fi poziția pe care ei ar adopta-o între: susținere emoțională (pentru fată) sau susținere activă prin distribuirea pozei (pentru băiat), susținerea și apărarea publică a acțiunilor întreprinse (în ambele cazuri), „certarea” și încercarea de a îl/o face să înțeleagă unde a greșit (în ambele cazuri), ruperea prieteniei ca urmare a unei dezamăgiri față de modul în care actorii implicați au acționat (în ambele cazuri) și neimplicare.

4. ANALIZA DATELOR

Pentru a răspunde la întrebările de cercetare formulate mai sus au fost calculate, cu ajutorul programului de analiză statistică *SPSS 21*, frecvențe și asocieri calitative (pentru partea descriptivă) și testul *Chi-pătrat* și coeficienții de asociere (pentru înțelegerea relațiilor dintre dimensiunile vizate).

4.1. REZULTATE

Întrebarea 1. *Cât de răspândită este în rândul adolescenților situația de deturnare a sexting-ului consensual?*

Aici, 5% (53 din 1 153) dintre copiii chestionați au recunoscut că au postat public sau au trimis către alte persoane poze nud sau seminud inițial trimise unei persoane în mod privat, 6% (67 din 1 153) au spus că li s-a întâmplat lor personal acest lucru, în timp ce 17% (193 de respondenți) au declarat că situația i s-a întâmplat unui prieten apropiat. Procentele celor implicați în astfel de situații sunt relativ mici, dar comparabile cu statisticile din alte cercetări amintite mai sus. Ceea ce este oarecum surprinzător este faptul că procentul victimelor și cel al agresorilor este relativ apropiat, de obicei procentul agresorilor *declarați* fiind mai mic decât al celor care sunt victime.

Tabelul nr. 1

Frecvența situației de sexting consensual deturnat în rândul adolescenților în funcție de sex și vârstă

Răspunsuri	Băieți (%)	Fete (%)	Gimnaziu (%)	Liceu (%)	Total (%)
1. Am făcut și eu asta cuiva.	85	15	32	68	5
2. Mi s-a întâmplat mie personal.	73	27	41	59	6
3. S-a întâmplat unui prieten apropiat.	61	39	29	71	17
1.	$\chi^2_{sex}(1,1153) = 23,43, p < 0,005; \Phi = ,14, p < ,005; \chi^2_{clasă}(1,1153) = ,647, p = ,421$				
2.	$\chi^2_{sex}(1,1153) = 12,12, p < 0,005; \Phi = ,10, p < ,005; \chi^2_{clasă}(1,1153) = ,466, p = ,495$				
3.	$\chi^2_{sex}(1,1153) = 6,91, p < 0,009; \Phi = ,07, p < ,009; \chi^2_{clasă}(1,1153) = 6,84, p < ,009 < \Phi = ,07$				

Pentru fiecare dintre situațiile de mai sus (*i.e.* i s-a întâmplat lui, a făcut el sau s-a întâmplat unui prieten) s-au calculat coeficienții de corelație în funcție de cele două variabile prezentate în Tabelul nr. 1 (sex și vârstă). Rezultatele sugerează că există relații semnificative statistic și pozitiv asociate între posturile (postazele) de victimă și agresor și variabila sex, ceea ce înseamnă că, atât în calitate de victimă, cât și în calitate de agresor, este mai probabil ca băieții să fie implicați în astfel de situații. Chiar dacă distribuțiile de frecvență sugerează diferențe între copiii din gimnaziu și cei de liceu, coeficienții de asociere nu confirmă aceste diferențe. Excepție face situația „s-a întâmplat unui prieten apropiat”, pentru care testul χ^2 (a se vedea Tabelul nr. 1) indică o relație de asociere semnificativă statistic (deși coeficientul de asociere a lui Pearson indică o intensitate foarte mică a relației), ceea ce înseamnă că este mai probabil ca elevii de liceu să aibă prieteni care să fie implicați într-o astfel de situație.

Întrebarea 2. Cum se raportează tinerii la situația de sexting consensual deturnat?

Majoritatea adolescenților percep sexting-ul consensual deturnat ca fiind problematic, 75% declarând că este o problemă foarte gravă și 14% că este, oarecum, o problemă. Totuși, 6% dintre ei acceptă ca total neproblematică această situație (este OK), în timp ce 5% consideră că este OK dacă este făcută în glumă. Dacă analizăm acceptabilitatea sexting-ului în funcție de sexul respondentului, observăm că atât fetele, cât și băieții consideră această formă de AIP ca fiind problematică; totuși, procentul băieților care îl consideră acceptabil (17,6) este sesizabil mai mare decât procentul fetelor care consideră același lucru (3,5%). Interesant e că, deși, per ansamblu, elevii de liceu și cei de gimnaziu consideră,

aproximativ în aceeași proporție, ca fiind problematice situațiile de acest tip (87,6% cei de gimnaziu și 89,9% cei de liceu), elevii de liceu consideră în mai mare proporție decât cei de gimnaziu că este o problemă *foarte gravă*.

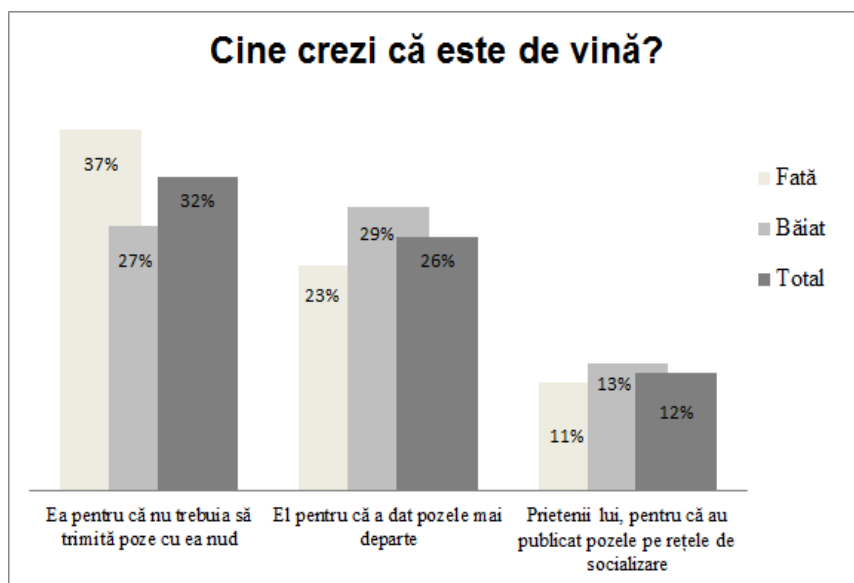
Tabelul nr. 2

Acceptabilitatea *sexting*-ului consensual deturnat în rândul adolescenților în funcție de sex și vârstă

	Este o problemă foarte gravă (%)	Este oarecum o problemă (%)	Este OK, dacă e făcut în glumă (%)	Este OK (%)
Fată	86	10	2	2
Băiat	65	18	8	9
Gimnaziu	71	17	6	7
Liceu	77	13	5	5
Total	75	14	5	6
$\chi^2_{sex}(1,1153) = 80,21, p < 0,005; \Phi = ,26, p < ,005$ $\chi^2_{clasă}(1,1153) = ,5.38, p = ,146$				

Dacă, așa cum am văzut, cei mai mulți tineri consideră că *sexting*-ul consensual deturnat nu este acceptabil, totuși, când sunt întrebați punctual a cui este vina pentru acea situație, o treime dintre ei consideră *sexting*-ul și nu deturnarea acestuia ca fiind problematică, plasând (în 32% dintre răspunsuri) vina pe seama fetei, pentru că s-a implicat în actul de *sexting*. Transmiterea mai departe a pozelor de către băiat, destinatarul inițial, a fost blamată de 26% dintre respondenți, în timp ce 12% consideră că prietenii care au făcut publice pozele sunt de vină.

Astfel, rezultatele prezentate în *Figura nr. 1* confirmă studiile anterioare (Lippman & Campbell, 2014, Mascheroni *et al.*, 2015), care vorbesc despre evaluarea diferită a situațiilor de *sexting* în funcție de genul celui care trimite poza, el fiind mai blamat în rândul fetelor. Mai mult, testul de semnificație *Chi*-pătrat arată o asociere pozitivă semnificativă între blamarea fetei pentru situația creată (Nu = 0; Da = 1) și genul respondentului (Fată = 0; Băiat = 1), ceea ce aduce o informație în plus față de studiile anterioare, și anume, că este mai probabil ca fetele să dea vina pe fată. Procentele arată aceleași evidențe: 37% (fete) vs 27% (băieți) blamează *sexting*-ul, în timp ce doar 23% din fete spun că deturnarea *sexting*-ului a generat situația. Felul în care se raportează adolescenții la celelalte două situații nu depinde de sexul respondenților, testul χ^2 fiind nesemnificativ statistic.

1. „Ea, Pentru că nu trebuia să trimită poze cu ea nud”: $\chi^2(1,1153) = 8.57, p < 0,005$; $\Phi = ,11, p < ,005$;
2. „El, pentru că a dat pozele mai departe”: $\chi^2(1,1153) = 2.68, p = 0.10$;
3. „Prietenii lui, pentru că au publicat pozele pe rețelele de socializare”: $\chi^2(1,1153) = ,522, p = 470$.

Figura nr. 1 – Atitudinea etică a tinerilor referitor la sexting-ul consensual deturnat în funcție de sex (procentele celor care au răspund cu „Da” la următoarele întrebări).

Referindu-ne în continuare la percepția tinerilor asupra acestei situații, am vrut să vedem care cred ei că este impactul resimțit de victimă. În cadrul chestionarului, au existat două întrebări care au măsurat acest impact, într-o manieră puțin diferită (a se vedea Tabelul nr. 3). Astfel, a existat un set de întrebări referitoare la situații problematice, printre care era descrisă și o situație de sexting consensual deturnat. Situațiile variau ca gravitate, adolescenții fiind întrebați, pentru fiecare din aceste situații în parte, cât de mult i-ar deranja dacă acel lucru li s-ar întâmpla lor. Apoi, în cadrul setului de întrebări care se refereau strict la situația ipotetică descrisă inițial, au fost întrebați despre urmările unei astfel de situații și despre reziliența de care ar da dovadă în acest caz. De fiecare dată scala de răspunsuri folosită a fost în 4 puncte. Pentru testarea legăturii dintre cele două variabile a fost calculat testul de asociere χ^2 , care arată o relație pozitivă semnificativă între cele două, cu un indice Gama = 359 ($p < ,005$), care indică o intensitate a asocierii moderată (a se vedea Tabelul nr. 3).

Deși, per ansamblu, răspunsurile la cele două întrebări au urmat același model, majoritatea spunând că situația i-ar deranja (83%) sau ar fi afectați de ea (73%), totuși, când întrebarea vizează capacitatea de a face față unei astfel de situații (reziliență), mai mulți respondenți consideră că ar trece imediat peste

eveniment (11%), chiar dacă ar fi mai puțin afectați de el (17%), decât cei care, referindu-se la impactul pe care situația l-ar avea asupra lor, ar considera că acesta nu există deloc (9%) sau este mic (8%). În forma în care a fost măsurat impactul și în contextul în care întrebarea era prezentată împreună cu alte situații problematice percepute ca mai puțin grave, aproape trei sferturi dintre respondenți se polarizează la limita superioară pe scala gravității impactului.

Tabelul nr. 3

Impactul general și gradul de reziliență într-o situație de sexting consensual deturnat

Cineva face publice poze nud sau semi-nud care au fost inițial trimise unei persoane în privat.		O fată trimite poze nud prietenului ei, iar când se despart el trimite pozele mai departe prietenilor lui. Aceștia publică pozele pe internet și le vede toată școala.	
Dacă ție ți s-ar întâmpla aceasta, cât de mult te-ar deranja?		Dacă ai fi în situația fetei, ce ai face?	
Deloc.	9%	11%	Aș trece repede peste situație, nu m-ar afecta prea mult.
Puțin.	8%	17%	M-ar afecta un pic.
Mult.	11%	42%	M-ar afecta destul de mult.
Foarte mult.	72%	31%	M-ar afecta foarte mult.
$\chi^2(9,1153) = 61.49, p. < 0.005; \text{Gamma} = .359, p < 0.005$			

Deși cele mai multe cercetări asupra *bullying*-ului măsoară impactul asupra victimei într-un mod global, pe o scală care merge de la pozitiv la negativ, unii cercetători au arătat că nu putem cunoaște fenomenul respectiv în scopul unei intervenții eficiente dacă nu înțelegem care sunt emoțiile exacte pe care victima le încearcă (Berg, 1998). De aceea, am încercat să măsurăm nu doar impactul global, ci și cel emoțional exercitat asupra victimei, propunând ca emoții posibile: rușinea, trădarea/înșelarea, furia, tristețea, indiferența și mândria (lista nu este exhaustivă și a fost creată pe baza studiilor existente și a rezultatelor cercetării calitative care au premers anchetei în proiectul *Prieteni 2.0.*). Răspunsurile au implicat mai multe posibilități. Cel mai frecvent sunt menționate emoțiile sociale, cum ar fi rușinea (45%) – care este și emoție morală, însoțind o încălcare a normei –, urmată de sentimentul de trădare/înșelare (42%), care însoțește încălcarea încrederii, liant central al realității sociale (Lewis & Weigert, 1985). Furia și tristețea, două emoții care se manifestă mai degrabă la nivel psihologic/individual, deseori menționate în relație cu situațiile de *bullying* (Camodeca & Goossens, 2005), au fost amintite de 33%, respectiv 23% dintre respondenți. Indiferența ca reacție emoțională este întâlnită în 6% dintre respondenți, în timp ce 2% au spus că s-ar simți mândri.

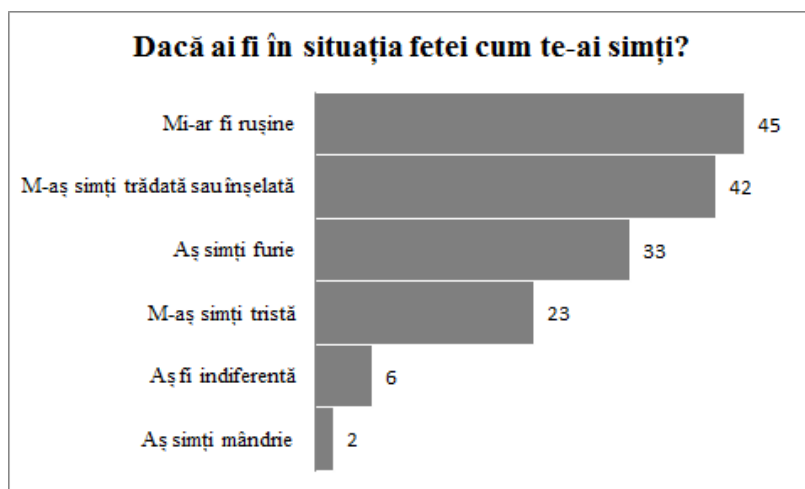

Figura nr. 2 – Impactul emoțional resimțit (răspuns multiplu).

Faptul că o astfel de situație are impact nu doar în plan emoțional, ci și asupra vieții sociale a victimei este deja documentat în diferite cercetări (Flaspohler *et al.*, 2009). Pentru a aprofunda însă această idee, am vrut să vedem care este cercul social asupra căruia se manifestă acest impact relațional. Astfel, așa cum se vede din *Figura nr. 3*, aproape jumătate dintre tineri indică relațiile cu cercul social apropiat (familie, colegi de clasă, prieteni apropiați) ca fiind afectate de o astfel de situație, în timp ce mai puțin de 30% sunt preocupați de urmările asupra relațiilor sociale de la nivelul comunității (pentru nivelul mediu din modelul ecologic al dezvoltării umane, a se vedea Bronfenbrenner, 1979).

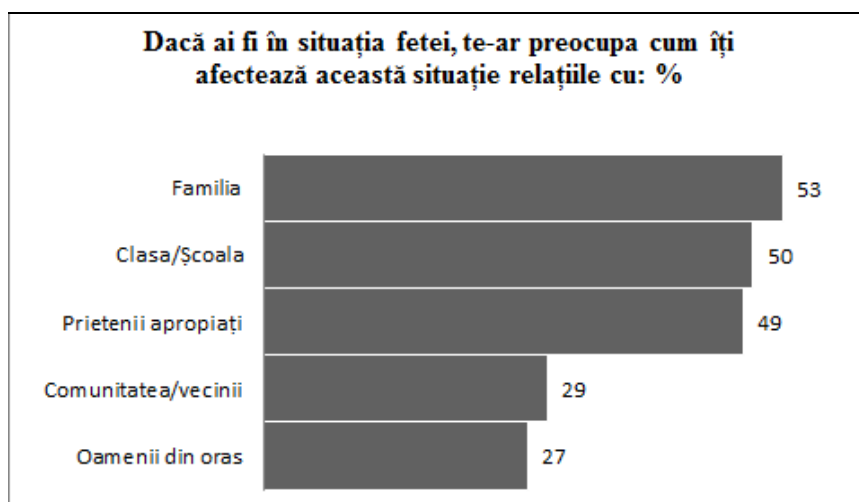

Figura nr. 3 – Impactul relațional al unei situații de sexting consensual deturnat.

Întrebarea 3. *Care consideră tinerii că este rolul prietenului – atât pentru victimă, cât și pentru agresor – într-o astfel de situație?*

Numeroase cercetări vorbesc despre impactul pozitiv pe care îl are asupra victimei susținerea din partea prietenilor, pentru a face față unor situații de agresivitate pe internet (Livingstone *et al.*, 2012, Flaspohler *et al.*, 2009). În prelungirea acestor cercetări și ținând cont de interesul central al proiectului *Prieteni 2.0*. (studierea semnificației prieteniei în contextul rețelelor *online* de socializare), am măsurat care cred tinerii că este rolul prietenului într-o astfel de situație de abuz de date personale. Așa cum se vede în *Tabelul nr. 4*, am încercat să păstrăm simetrice opțiunile de răspuns pentru cei doi actori implicați: victimă și agresor. Excepție face prima variantă de răspuns, ce diferă ca formulare, dar nu ca fond, dat fiind că în ambele cazuri este vorba despre sprijinul acordat de către prieten: emoțional, când este vorba despre victimă, sau acțiune concretă (conlucrare), în cazul prietenului agresorului.

În ciuda faptului că, atunci când au fost întrebați despre aspectul etic al situației ipotetice prezentate, majoritatea adolescenților au blamat victima (ca inițiatore a actului de *sexting*, vezi *Tabelul nr. 4*), când au fost puși să se situeze în poziția prietenului victimei sau al agresorului, respondenții s-au re poziționat și aproape jumătate dintre ei s-au declarat dispuși să susțină emoțional victima sau să o apere în mod public. Mai mult, în timp ce un sfert dintre ei consideră că victima a greșit și „ar certa-o”, doar 4% declară că s-ar îndepărta de ea și 5% nu s-ar implica, considerând că nu este problema lor.

La polul opus, în timp ce doar 26% dintre adolescenți au fost dispuși să atribuie vina pentru situația respectivă băiatului, dacă ar fi prietenul acestuia percepția lor cu privire la moralitatea actului s-ar schimba. Astfel, cei mai mulți (41%) consideră că *prietenul lor* a greșit și ar încerca să îl „îndrepte”, în timp ce 21% s-ar distanța de el. Doar 12% s-ar poziționa alături de agresor, oferindu-i susținere publică, și 4% l-ar „ajuta” în actul de deturnare a comunicării inițiale, distribuind poza mai departe. Dacă ar fi prietenul sau prietena băiatului, 15% din adolescenți nu ar simți nevoia să se poziționeze în niciun fel și nu s-ar implica în această situație, spre deosebire de situația opusă (prietenul/prietena victimei), unde doar 5% ar sta deoparte.

Tabelul nr. 4

Percepția tinerilor asupra rolului prietenului victimei și al agresorului într-o situație de *sexting* consensual deturnat

Dacă ai fi prietenul fetei, ce ai face? (răspuns multiplu, %)		Dacă ai fi prietenul băiatului, ce ai face? (răspuns multiplu, %)	
Aș încerca să o susțin emoțional.	48	4	Aș distribui poza mai departe.
Aș încerca să o apăr în public.	45	12	Aș încerca să îl apăr în public.
Aș certa-o, încercând să îi arăt unde a greșit.	26	41	L-aș certa, încercând să îi arăt unde a greșit.
M-aș îndepărta de ea, nu aș vrea să am prietenă o astfel de persoană.	4	21	M-aș îndepărta de el, nu aș vrea să am prieten o astfel de persoană.
Nu m-aș implica, nu e problema mea.	5	15	Nu m-aș implica, nu e problema mea.

Figurile nr. 4 și nr. 5 prezintă în oglindă variațiile în funcție de gen la aceste întrebări. Astfel, se poate observa că în cazul prietenului victimei există o tendință mai mare din partea fetelor să o susțină public sau, chiar dacă consideră că a greșit, să rămână alături de ea „certând-o și arătându-i unde a greșit”. Aceeași tendință de a rămâne alături și a încerca să îi arate unde greșește se manifestă mai mult la fete, decât la băieți și atunci când este vorba de prietena/prietenul băiatului. Fetele, mai mult decât băieții, sunt dispuse să se îndepărteze de băiat după o astfel de situație dacă ar fi prietene cu el, în timp ce băieții, mai mult decât fetele, ar considera că nu este treaba lor.

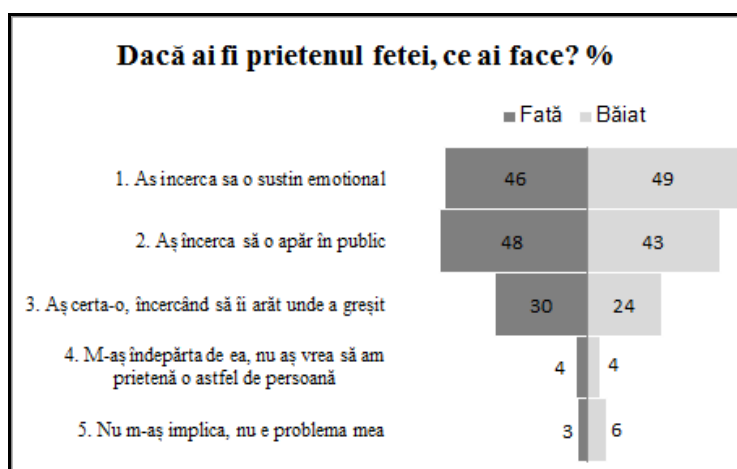

Figura nr. 4 – Percepția tinerilor asupra rolului prietenului victimei într-o situație de sexting consensual deturnat în funcție de genul respondentului (procente ale răspunsurilor afirmative la întrebările 1–5).

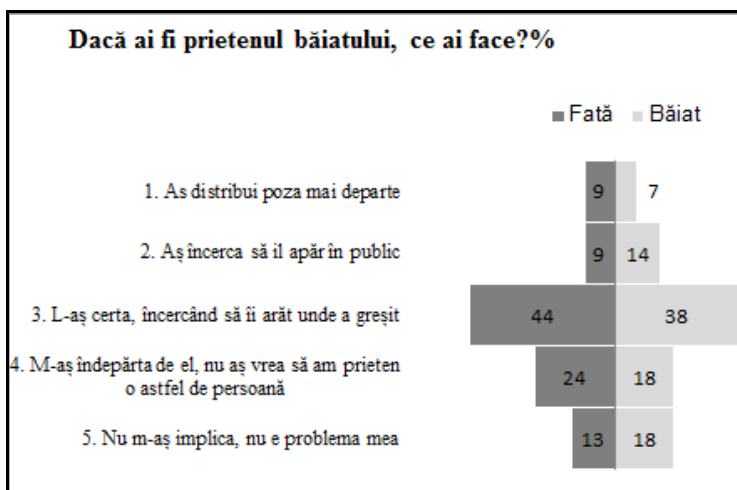

Figura nr. 5 – Percepția tinerilor asupra rolului prietenului agresorului într-o situație de sexting consensual deturnat în funcție de genul respondentului (procente ale răspunsurilor afirmative la întrebările 1–5).

7. DISCUȚII ȘI CONCLUZII

Dacă, în ceea ce privește *sexting*-ul, studiile arată că nu există diferențe de gen în frecvența cu care este practicat (Lenhart, 2009, Ringrose *et al.*, 2012), nu același lucru se poate spune despre *sexting*-ul consensual deturnat. Rezultatele studiului de față arată că e mai probabil ca băieții să fie implicați în acest tip de situație, atât ca victime, cât și ca agresori. În măsura în care considerăm această formă de abuz de informații personale ca formă de manifestare a *cyberbullying*-ului, rezultatele studiului nostru sunt în concordanță cu rezultatele altor studii europene, de tipul *EU Kids Online* sau *Net Children Go Mobile*, care arată o predispoziție evidentă a băieților de a se implica în activități de agresivitate *online* (Livingstone *et al.*, 2011, Mascheroni & Olafsson, 2014). Totuși, la nivelul discursului public și mediatic, deseori se consideră că fetele, și nu băieții, sunt mai expuse acestui tip de risc, fapt dovedit printre altele de campaniile de conștientizare asupra fenomenului, care, aproape toate, abordează *sexting*-ul consensual deturnat doar din perspectivă morală, victimizând și desemnând în același timp responsabilă pentru întreaga situație doar persoana (automat, este plasată în rândul genului feminin) care inițiază *sexting*-ul (vezi în acest sens *Povestea lui Megan*, analizată de Albury & Crawford, 2012). Aceasta ar putea explica acceptabilitatea mai mare a situației în rândul băieților care par să nu fie subiect al blamului pentru astfel de acte nici când inițiază *sexting*-ul, nici când inițiază deturnarea acestuia, rezultatele noastre arătând că, deși majoritatea adolescenților consideră *sexting*-ul consensual deturnat ca fiind problematic, este mai probabil ca băieții să îl considere acceptabil.

Datele despre percepția morală asupra actului de *sexting* consensual deturnat ridică la rândul său două probleme majore care au fost documentate și în alte cercetări. În primul rând, procentul mare al celor care blamează victima pentru un act de agresiune care are loc asupra sa este o atitudine documentată în literatura despre *cyberbullying* (Weber *et al.*, 2013) și care s-a dovedit a fi o piedică majoră în abordarea acestui fenomen, atât prin faptul că victima nu este încurajată să denunțe actul, de teamă să nu fie încă o dată victimizată (Weber *et al.*, 2013), cât și prin faptul că asistăm la o atitudine permisivă a societății față de agresor. Datele noastre confirmă faptul că adolescenții consideră, mai degrabă, victima vinovată pentru deturnarea *sexting*-ului consensual, și nu pe cel care retrimite pozele mai departe către terțe persoane sau pe cei care postează mesajul pe rețele de socializare (prieteni băiatului, în cazul imaginat de noi). Mai mult, studiul de față o arată – după știința noastră – pentru prima dată, fetele sunt mai dispuse să adopte poziția *morală* în astfel de cazuri, fie blamând victima în mai mare procent decât băieții, atunci când este vorba despre judecată morală la nivel general (vezi *Figura nr. 1*), fie poziționându-se în calitate de prietene alături de victimă, în spațiul public sau în particular, arătându-i unde a greșit (vezi *Figura nr. 4*).

O a doua provocare pe care o notăm în legătură cu acest rezultat este referitoare la rolul martorului activ, în cazul nostru prietenul băiatului care

distribuie mai departe pozele fetei. Încercări teoretice de înțelegere a specificității *cyberbullying*-ului au atras atenția asupra mutației care are loc la nivelul responsabilității în ceea ce privește martorul. Departe de a fi pasiv, prin distribuirea acestor mesaje, prietenul devine într-o oarecare măsură agresor (Grigg, 2010). Datele noastre arată însă o deresponsabilizare a martorului, cei mai puțini respondenți indicându-i pe prietenii care distribuie public pozele ca fiind responsabili pentru deturnarea publică a comunicării care până la acel moment a fost interpersonală (o dată consensual, între fată și partenerul romantic, și apoi, deși deturnată de băiat către destinatari exteriori contractului inițial de comunicare, ca o comunicare interpersonală între băiat și prietenii acestuia). Totuși, atunci când respondenții se pun în locul prietenului, comportamentul lor s-ar schimba, puțini declarându-se dispuși să propage agresiunea prin distribuirea mai departe a pozelor.

La nivel practic, aceste rezultate oferă câteva elemente importante pentru abordarea situațiilor de *sexting* consensual deturnat, în primul rând de către școală ca instituție care nu doar oferă copiilor instrucție, ci îi pregătește ca viitori cetățeni. Deși nu a făcut obiectul acestei lucrări, alte cercetări internaționale care au implicat și România (e.g. *EU Kids Online* și *Net Children Go Mobile*, cercetări în care autoarele acestui studiu au fost implicate) au arătat că, la acest moment, școala e un actor pasiv și, de cele mai multe ori, ignoră fenomenul de *sexting* consensual deturnat, oferind doar ocazional lecții dedicate sau campanii de conștientizare neadecvate (care se focalizează asupra *grooming*-ului, o situație specifică de *sexting*, care însă, studiile o arată, nu este atât de frecventă, în ciuda atenției deosebite pe care i-o acordă media). Din contră, subiectul comunicării romantice dintre adolescenți prin *sexting* pare să fie unul tabu pentru școală, ea preferând o viziune unificatoare, care consideră toți adolescenții doar sub aspectul statutului lor legal de „minori”, negându-li-se dreptul la o viață romantică sau sexuală asociată cu capacitatea de acțiune. Strategia de a închide ochii la o anumită realitate este însă una perdantă, lipsa de educație și de informare putând afecta viața adolescenților.

Astfel, campaniile de conștientizare ar trebui să încadreze situația nu doar din perspectiva „poveștii morale”, ci și din perspectivă juridică, și nu doar din perspectiva victimei, ci din perspectiva tuturor actorilor implicați (Albury & Crawford, 2012). Dacă la nivel psihologic și social consecințele negative asupra victimei sunt deja documentate, consecințele legale asupra agresorului sau asupra martorului-agresor sunt în general omise, deși ele sunt nu mai puțin importante. Dincolo de perspectiva juridică și morală, o altă perspectivă necesară este cea critică, care să atragă atenția asupra construcției masculinității și a feminității și asupra dublului standard la nivel social. Întreținute de multe ori de cultura populară (e.g. versurile cântecelor, filme și seriale populare la televizor), aceste construcții care devin privire stereotipă denaturează de multe ori în situații problematice care au în centru problema coerciției și a abuzului. Înțelegerea acestor mecanisme sociale și deconstrucția lor este, astfel, importantă, alături de înțelegerea implicațiilor

legale, în prevenirea situațiilor de deturnare a *sexting*-ului consensual, prin asigurarea unui climat de responsabilitate și respect reciproc în mediul *online*.

BIBLIOGRAFIE

1. ALBURY, K.; CRAWFORD, K. (2012). Sexting, consent and young people's ethics: Beyond Megan's Story. *Continuum: Journal of Media & Cultural Studies*, 26(3), 463–473. <http://doi.org/10.1080/10304312.2012.665840>.
2. BARBOVSCHI, MONICA; VELICU, ANCA (2015). „Fraped” Selves: Hacked, Tagged, and Shared Without Permission. The Challenges of Identity Development for Young People on Facebook. in Lorentz P., Smahel, D., Metykova, M., and Wright, M. F. (eds.) *Living in the digital age. Self presentation, Networking, Playing and Participating in Politics*. Masaryk University, Brno.
3. BEYTH-MAROM, R.; AUSTIN, L.; FISCHHOFF, B.; PALMGREN, C.; JACOBS-QUADREL, M. (1993). Perceived consequences of risky behaviors: Adults and adolescents. *Developmental Psychology*, 29, 549–563.
4. BORG, M.G. (1998). The Emotional Reactions of School Bullies and their Victims. *Educational Psychology*, 18(4), 433–444. <http://doi.org/10.1080/0144341980180405>.
5. BOYD, D.M.; ELLISON, N.B. (2007). Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13(1), 210–230. <http://doi.org/10.1111/j.1083-6101.2007.00393.x>.
6. BRONFENBRENNER, U. (1979) *The ecology of human development*, Cambridge, MA: Harvard University Press.
7. CAMODECA, M.; GOOSSENS, F.A. (2005). Aggression, social cognitions, anger and sadness in bullies and victims. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 46(2), 186–197. <http://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2004.00347.x>.
8. DÖRING, N. (2014). Consensual sexting among adolescents: Risk prevention through abstinence education or safer sexting? *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 8(1), 1–15. <http://doi.org/10.5817/CP2014-1-9>.
9. FLASPOHLER, P.D.; ELFSTROM, J.L.; VANDERZEE, K.L.; SINK, H.E.; BIRCHMEIER, Z. (2009). Stand by me: The effects of peer and teacher support in mitigating the impact of bullying on quality of life. *Psychology in the Schools*, 46(7), p. 636–649. <http://doi.org/10.1002/pits.20404>
10. GRIGG, D.W. (2010). Cyber-Aggression: Definition and Concept of Cyberbullying. *Australian Journal of Guidance and Counselling*, 20(2), p. 143–156. <http://doi.org/10.1375/ajgc.20.2.143>
11. GULLONE, E.; MOORE, S. (2000). Adolescent risk-taking and the five-factor model of personality. *Journal of Adolescence*, 23, p. 393–407.
12. HADDON, L.; VINCENT, J. (eds.). (2014). European children and their carers' understanding of use, risks and safety issues relating to convergent mobile media. (No. D4.1.) (p. 1–104). Milano: Unicatt.
13. HASINOFF, A.A. (2013). Sexting as media production: Rethinking social media and sexuality. *New Media & Society*, 15(4), p. 449–465. <http://doi.org/10.1177/1461444812459171>.
14. LEWIS, J.D.; WEIGERT, A. (1985). Trust as a social reality. *Social forces*, 63(4), P. 967–985. [HTTP://DOI.ORG/10.1093/sf/63.4.967](http://DOI.ORG/10.1093/sf/63.4.967).
15. LIVINGSTONE, S. (2008). Taking risky opportunitites in youthful content creation: teenagers' use of social networking sites for intimacy, privacy and self-expression. *New Media & Society*, 10, p. 393–411. <http://dx.doi.org/10.1177/1461444808089415>.
16. MASCHERONI, G.; ÓLAFSSON, K. (2014). *Net Children Go Mobile: risks and opportunities*. Milano: Educatt.

17. PETCHESKY R (2000). Sexual rights: inventing a concept, mapping an international practice. In: Parker R, Barbosa RM and Aggleton P (eds) *Framing the Sexual Subject: The Politics of Gender, Sexuality and Power*. Berkeley, CA: University of California Press, p. 81–103.
18. MASCHERONI, G.; VINCENT, J.; JIMENEZ, E. (2015). „Girls are addicted to likes so they post semi-naked selfies”: Peer mediation, normativity and the construction of identity online. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 9(1), article 5. DOI: 10.5817/CP2015-1-5
19. RINGROSE, J.; GILL, R.; LIVINGSTONE, S.; HARVEY, L. (2012). *A qualitative study of children, young people and sexting: a report prepared for the NSPCC*. National Society for the Prevention of Cruelty to Children, London, UK.
20. SALTER, M.; CROFTS, T.; LEE, M. (2013). Beyond criminalisation and responsabilisation. *Current Issues in Criminal Justice* 24(3), p. 301–316.
21. SMAHEL, D.; WRIGHT, M.F. (Eds.). (2014). *The meaning of online problematic situations for children* (p. 1–171). London: EU kids Online, London School of Economics and Political Science.
22. SVANTESSON, D. (2011). „Sexting” and the Law – How Australia Regulates Electronic Communication of Non-Professional Sexual Content. *Bond Law Review* 22(2), p. 41–57.
23. VELICU, A.; MASCHERONI, G.; ÓLAFSSON, K. (2014). *Riscuri și oportunități în folosirea internetului mobil de către copiii din România*. Raportul proiectului *Net Children Go Mobile*. București: Ars Docendi.
24. VELICU, A. (2014). *Bullying-ul online și offline: victime versus agresori. Studiu de caz: România*. Revista Română de Sociologie, nr. 1–2.
25. WEBER, M.; ZIEGELE, M.; SCHNAUBER, A. (2013). Blaming the Victim: The Effects of Extraversion and Information Disclosure on Guilt Attributions in Cyberbullying. *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking*, 16(4), p. 254–259. <http://doi.org/10.1089/cyber.2012.0328>.
26. WEINSTEIN, E.C.; SELMAN, R.L. (2015). Youth, Social Media, and Cyberbullying Among Australian Youth: „Sick Friends”. *New Media & Society*, 1(2), 205630511560484. <http://doi.org/10.1177/1461444814543989>.

Anexă

AIP1. Pe internet se întâmplă tot felul de lucruri care pot fi supărătoare. Pentru fiecare din următoarele, spune-ne dacă ți se pare că reprezintă o problemă sau este o situație normală.
1. Cineva dă <i>like</i> sau <i>share</i> la o poză veche de pe <i>wall</i> -ul cuiva, poză cu care acesta nu se mai simte confortabil.
2. A face publice mesaje private (prin <i>screenshot</i>).
3. Falsificarea unor mesaje private și transmiterea lor publică.
4. Publicarea unor poze cu care nu ești de acord.
5. Spargerea de cont (fără mesaje vulgare trimise).
6. Spargerea de cont cu mesaje vulgare trimise contactelor din lista de prieteni.
7. Pagină falsă de Facebook în care se râde de cineva/ se postează lucruri neadevărate sau răutăcioase.
8. Postarea publică sau retrimiteră către alte persoane a unor poze nud sau seminud care au fost trimise inițial unei persoane în mod privat.

